

NEMZETI LEADER KÉZIKÖNYV

**LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA
TERVEZÉSI SABLON 2014-2020**

2015. SZEPTEMBER

Tartalom

Vezetői összefoglaló	4
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	4
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	4
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	5
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	6
4.1 Helyzetfeltárás.....	6
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	7
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	7
4.4 SWOT	8
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	8
5. Horizontális célok	8
5.1 Esélyegyenlőség.....	8
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	8
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	9
7. A stratégia beavatkozási logikája	9
7.1 A stratégia jövőképe.....	9
7.2 A stratégia célhierarchiája	9
8. Cselekvési terv.....	11
8.1 Az intézkedések leírása.....	11
8.2 Együttműködések	13
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	13
8.4. Kommunikációs terv	14
8.5. Monitoring és értékelési terv	14
9. Indikatív pénzügyi terv	15
Kiegészítő információk	16
Mellékletek.....	16

Ez a dokumentum a 2014-2020-as időszak LEADER Helyi Fejlesztési Stratégiáinak (a továbbiakban HFS) a tervezési sablonja, amely tartalmazza a kötelezően kidolgozandó fejezeteket, valamint az egyes fejezetcímek alatt dőlt betűvel szedett rövid instrukciókkal segíti azok kialakítását.

*A **dőlt betűvel** szedett részek a HFS készítését segítő információk a végső dokumentumból törölendőek.*

*A sablon kiegészítője a **HFS készítésének útmutatója**, amelyben bővebb információk, tippek és javaslatok olvashatók a fejezetek tartalmára és a tervezés módjára, technikáira vonatkozóan.*

*A **HFS-ek tervezésénél** vegyék alapul a **korábbi Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák (a továbbiakban HVS) tartalmát és a megvalósítás tapasztalatait!** Értékeljék a HVS egyes elemeinek eredményességét és aktualitását és vegyék át, amit továbbra is relevánsnak ítélnék, vagy továbbfejlesztésre érdemesnek tartanak!*

Vezetői összefoglaló

Ebben a fejezetben **foglalják össze a Helyi Fejlesztési Stratégia tartalmát** (pl. mely szükségletekre és lehetőségekre reagál, mik a céljai, mik a fő fejlesztendő területek és az ezekhez választott fejlesztési eszközök. Milyen fő elvek mentén történik majd a helyi pályáztatás alapján a projektek kiválasztása¹, mik a HFS szinten elvárt eredmények). Foglalják össze továbbá **a HACs-ok szerepét** (a HFS megvalósításában szükséges feladatait, működésének módját). A vezetői összefoglaló **olyan közérthető és lényegre törő módon foglalja össze a HFS lényegét, hogy az alkalmas legyen a helyi közösség tájékoztatására.**

A vezetői összefoglaló javasolt felépítése:

1. Legfontosabb szükségletek és/vagy lehetőségek
2. Elérendő célok
3. Támogatandó területek, tervezett intézkedések
4. A munkaszervezet bemutatása

A vezetői összefoglaló terjedelme ne haladja meg az 5.000 karaktert (hozzávetőlegesen 2 oldal).

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

Ebben a fejezetben foglalják össze, hogyan járul hozzá a HFS az EU2020 stratégiához, a Partnerségi Megállapodáshoz (a továbbiakban PM) és a Vidékfejlesztési Program (a továbbiakban VP) céljaihoz. A felsorolt dokumentumok céljai közül emeljék ki azt (vagy azokat), amely(ek)hez a HFS leginkább hozzájárul és röviden mutassák be a kiválasztott cél(ok) és a HFS céljai és intézkedéseinek az összhangját. Ezen kívül ismertessék, hogyan segíti a HFS megvalósítása alatt tervezett projektgeneráló/animáló tevékenység és a fejlesztések kiválasztásának folyamata, szempontrendszere a kiválasztott cél(ok) (mármint az EU2020, a PM és a VP céljai) megvalósulását.

Abban az esetben, ha a HACs a LEADER intézkedéseken kívüli források bevonását is tervezi, ezek illeszkedéseire nem kell külön kitérni, hiszen a későbbi pályázati felhívásoknak való megfelelés garantálni fogja az EU2020-hoz, a Partnerségi Megállapodáshoz és a finanszírozó OP céljaihoz való illeszkedést.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A helyi tervezési folyamatban biztosítani kell a széles nyilvánosság információhoz való hozzájutását a kommunikációban, a tervezésben pedig a nyitottság, befogadó hozzáállás és az ágazatköziesség

¹ Azt a néhány fő alapelvet írja le, amelyet figyelembe vesznek a kiválasztási kritériumok kialakításánál. Például a fejlesztésnek nem lehet negatív hatása a környezetre; a gazdaságfejlesztést támogató projekteknek konkrét gazdasági eredményei vannak (pl. új termék, szolgáltatás, vagy új felvevőpiac).

elvének érvényesülését. Ebben a fejezetben a stratégia kidolgozásába történő közösségi bevonás folyamatát kell kifejezteni az alábbi kérdések mentén:

1. Milyen módon biztosított a tervezési folyamat átláthatósága (meghirdetés és tájékoztatás módja) és nyitottsága (bárki csatlakozhat)? Hogyan biztosított a párbeszéd a térség szereplőivel (információáramlás módja, gyakorisága, dokumentáltsága)?
2. A közösség bevonása érdekében végzett tevékenységek bemutatása: Milyen módon és a folyamat mely pontjain történik az érintettek megszólítása és a közös munka? Milyen eszközöket, fórumokat alkalmaznak a bevonásra és a részvétel fenntartására (pl. tervezést koordináló csoport, munkacsoportok, fórumok, fókuszcsoportok, projektgyűjtő adatlapok, kérdőívek)? Hogyan valósult meg a nehezen elérhető közösségek bevonása a tervezésbe (pl. hátrányos helyzetű csoportok, kevésbé mobil közösségek)? Hogyan valósul meg az ágazatközi elve?
3. Kik vesznek részt a tervezésben, milyen formában és milyen feladatokat/szerepeket töltenek be a folyamatban? Indokolják az összetételt, különös tekintettel a vállalkozói és a civil szférára és a lakosságra.
4. Mit eredményezett a közösség részvétele? Milyen megállapításokkal, javaslatokkal járultak hozzá az érintettek a stratégia kialakításához? Ezek hogyan épültek be a stratégiába?
5. A közösség részvételét alátámasztó események (fórumok, műhelymunkák, fogadónapok) listája² (az esemény megnevezése, időpontja, a résztvevők létszáma, rövid összefoglalók az eseményről), egyéb dokumentumok rövid összegzése (pl. kérdőívek, projekt adatlapok).

A **tervezet** benyújtásakor az **addig megvalósult tevékenységeket** és a végleges stratégia elkészítéséig **tervezett folyamatokat** mutassák be. A stratégia végleges változatában a ténylegesen megvalósult eseményeket összegezzék.

Azok a HACS-ok, amelyekben az állandó népesség 15%-a, vagy annál nagyobb aránya él a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014.(XI.26.) Korm. rendelet kedvezményezett járás és/vagy a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet kedvezményezett település területén, konkrétan be kell mutatniuk a társadalmi kirekesztődéssel veszélyeztetett csoportok aktív bevonását és annak eredményét. Az érintett HACS-ok listáját a 1. melléklet tartalmazza.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

Adják meg az akcióterület állandó lakosainak összesített számát. A támogatásra jogosult lakónépesség számát a HFS tervezés TEIR modulja tartalmazza. Az alkalmazás a TeIR szakrendszer főoldalán (<https://www.teir.hu>) a NYILVÁNOS ALKALMAZÁSOK között található „HFS tervezését támogató alkalmazás” ikonra/hivatkozásra történő kattintással indítható. Az alkalmazás felhasználói kézikönyvét jelen útmutatóhoz mellékeljük. A jogosult népesség számát az adott HACS majd egy tetszőleges mutató kiválasztását követően megjelenő térkép alatti összesítő adatok tartalmazzák.

² A HFS-ben listázott események dokumentumaiba (meghívó, jelenléti ív, emlékeztető, fotó) és az egyéb dokumentumok (pl. kérdőívek, projekt adatlapok) a helyszínen betekintést kell biztosítani.

Összegezzék a területi lehatárolást az alábbi szempontok mentén:

1. földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők;
2. korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek;
3. az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához;
4. személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást, részvételt lehetővé tevő helyi karakter.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

Ebben az alfejezetben foglalják össze az akcióterületnek a **Helyi Fejlesztési Stratégia szempontjából lényeges** jellemzőit! Az alábbi vázlatpontok a javasolt tématerületeket tartalmazzák. Nem szükséges igazodni a vázlatpontokhoz, illetve a teljesség sem követelmény. Koncentráljanak a szükségletek, lehetőségek és a célok szempontjából releváns információk feldolgozására. A térség és a HFS szempontjából releváns tématerületekre készítsék el a feltáró részt. Ne csak a problémák, hanem a rendelkezésre álló erőforrások és lehetőségek mentén elemezzenek.

1. **Térszerkezeti adottságok** (pl. nagyváros közelsége, potenciális fejlesztési centrumok, aprófalvak, elérhetőség);
2. **Környezeti adottságok** (pl. természeti erőforrások/értékek, táji értékek, termőhelyi és vízgazdálkodási adottságok, épített környezet értékei, környezeti problémák);
3. **Kulturális erőforrások:** (pl. hagyományok, kulturális örökség, humán erőforrás, tudás, a lokalitáson túlmutató turisztikai attrakcióvá fejlesztett adottságok);
4. **A társadalom állapota:** az adott terület közösségének, illetve a társadalom működését szolgáló közszolgáltatások, szerveződések helyzete (pl. demográfiai folyamatok (lélekszám, koreloszlás, vándorlási különbözet), képzettségi és jövedelmi helyzet, lakhatás, egészségügyi helyzet, depriváció és hátrányos helyzet, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, közbiztonsági kockázatok, társadalmi befogadás, civil szervezetek, közösségek állapota, közösségi terek, életminőség);
5. **A gazdaság helyzete:** a gazdasági szereplők helyzetének és a gazdasági folyamatok és potenciál bemutatása (pl. foglalkoztatás szerkezete (pl. szektor, nem), munkaerő felkészültsége, munkanélküliség szerkezete (pl. kor, nem), birtokszerkezet jellemzői, főbb kereskedelmi kapcsolatok és piaci lehetőségek, finanszírozási korlátok, innovációs képesség, együttműködési képesség, vállalkozási szerkezet).
6. **Összegezzék röviden** (vezetői összefoglaló szinten) azt a néhány leglényegesebb társadalmi-gazdasági körülményt (szükséglet, adottság, lehetőség), amely leginkább meghatározza a HFS stratégiai irányát.

Azok a HACS-ok, amelyekben az állandó népesség 15%-a, vagy annál nagyobb aránya él a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014.(XI.26.) Korm. rendelet kedvezményezett járás és/vagy a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet kedvezményezett település területén, a helyzetfeltárásban ki kell

térniük azon közösségek helyzetének bemutatására, akiket fokozottan veszélyeztet a társadalmi kirekesztettség és az újratermelő szegénység problémája. Az érintett HACS-ok listáját a 1. melléklet tartalmazza.

Az alfejezet terjedelme ne haladja meg a 40.000 karaktert (hozzávetőlegesen 15 oldal).

A leíráshoz használják többek között a TEIR HFS tervezési modult, ahol szükséges, helyi adatgyűjtéssel kiegészítve! **Első sorban a változásokat, trendeket és az átlagtól való eltéréseket mutassák be! Az adatsorok nagy terjedelmű beemelése nem szükséges. Fókuszáljanak a rendelkezésre álló helyi erőforrásokra és az esetleges hiányokra, akadályokra.**

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

Ebben a fejezetben foglalják össze a térséget érintő 2007-2013-as Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósításának tapasztalatait. Melyek azok a fejlesztési elemek és a működéssel kapcsolatos tevékenységek/elvek, amelyek eredményesnek bizonyultak, melyek azok, amelyeknek módosítása, továbbfejlesztése, illetve elhagyása szükséges. Az újonnan alakult HACS-ok vegyék fel a kapcsolatot a térségben korábban illetékes munkaszervezet(ek)kel és a partnerség tagjaival, illetve használják az IH-nak készítendő záró kimutatást.

Az alfejezet terjedelme ne haladja meg a 7.500 karaktert (hozzávetőlegesen 3 oldal).

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

Ebben az alfejezetben a térséget érintő tervek, programok, szolgáltatások és a HFS összefüggéseit összegezzék az alábbi szempontok szerint:

1. **Külső koherencia, kiegészítő jelleg:** A tervi előzmények vizsgálatának lényeges része a 2014-2020-as Operatív Programok HACS/HFS szempontjából fontos beavatkozási területeinek azonosítása (melyek azok a beavatkozási területek/intézkedések, amelyekre vagy a HACS szándékozik pályázni, vagy segíti a helyi szereplőket forráshoz jutni). Elegendő a felsorolás rövid indoklással (utalás a helyzetfeltárás, a későbbi SWOT és szükségletek vonatkozó megállapításaira).
2. **A HFS tartalmát befolyásoló** megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott **fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/jelentős projektek**, amelyek befolyásolják a HFS tartalmát (pl. megyei területfejlesztési koncepciók, megyei területfejlesztési programok, Integrált Településfejlesztési Stratégiák, megyei vagy a közeli megyei jogú város Integrált Területi Programja, települési esélyegyenlőségi tervek stb.). Elegendő a HFS szempontjából leginkább releváns tartalmak kivonatolása, összegzése, amely a HFS fejlesztési kontextusát bemutatja.
3. **A HFS tartalmát befolyásoló, a térség gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások** (pl. TDM, Biztos Kezdet Program, Natúrpark, nemzeti park, Foglalkoztatási Paktum, Nemzeti kastély és vár program, Bejárható Magyarország „gerinc-útvonalak” stb.) és a HFS összefüggései. Hogyan érvényesül a kiegészítő jelleg, a koordináció, melyek azok a hiányzó elemek vagy kapcsolódó beavatkozási pontok, amelyekre, a HFS reagálni tud.

Az alfejezet terjedelme ne haladja meg a 12.500 karaktert (hozzávetőlegesen 5 oldal).

4.4 SWOT

A SWOT elemzésbe építsék be a területre vonatkozó helyzetfeltárás, tervelőzmények, adatelemzések legfontosabb tanulságait és tényeit, a közösségi tervezés során nyert információkat, valamint bármely egyéb szakértői tudást, helyi hozzájárulást. Az elemzésben szereplő pontokat egyértelműen be kell tudni azonosítani a helyzetfeltárásban. Minél konkrétabbak az állítások, annál jobban szolgálják a beavatkozási logika és a fejlesztési irányok meghatározását. Ez utóbbit segítheti a tematikus SWOT-ok készítése. Ezt lehet gazdaság, társadalom, környezet csoportosításban, vagy készíthetők SWOT-ok a fő témák mentén, amelyekből később az átfedő elemek kerülnek az összesített SWOT-ba.

A SWOT terjedelme ne haladja meg az 5.000 karaktert (hozzávetőlegesen 2 oldal).

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

Ebben a fejezetben a helyzetfeltárásra és a SWOT elemzés eredményeire (a SWOT-mátrixból kiolvasható offenzív, fejlesztő, védekező, elkerülő stratégiákra) alapozva határozzák meg azokat a fejlesztési szükségleteket, amelyekre vonatkozóan beavatkozásokat terveznek a Helyi Fejlesztési Stratégia keretében! Bár a beavatkozások pénzügyi forrása zömmel a VP LEADER intézkedése lesz, ugyanakkor javasolt megjeleníteni azokat a szükségleteket is, amelyekre a VP más intézkedéséből, vagy más forrásból terveznek kapcsolódó fejlesztéseket. Csak azokat a szükségleteket építsék be, amelyek befolyásolják a HFS-t, vagyis ha a feltárt hiányra beavatkozást is terveznek.

Egy-egy szükségletet néhány mondatban foglaljanak össze!

Az alfejezet terjedelme ne haladja meg a 7.500 karaktert (hozzávetőlegesen 3 oldal).

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

Ebben a fejezetben kérjük, foglalmazzák meg a Helyi Akciócsoport esélyegyenlőség biztosítását szolgáló stratégiai megközelítését és azt, hogyan érvényesítik ezt a HFS tervezése, megvalósítása és nyomon követése (monitoringja) során!

Azok a HACS-ok, amelyekben az állandó népesség 15%, vagy annál nagyobb aránya él a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014.(XI.26.) Korm. rendelet kedvezményezett járás és/vagy a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet kedvezményezett település területén ki kell térniük azon közösségek esélyegyenlőségének bemutatására, akiket fokozottan veszélyeztet a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység problémája. Az érintett HACS-ok listáját a 1. melléklet tartalmazza.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

Ebben a fejezetben kérjük, foglalmazzák meg a Helyi Akciócsoport környezeti fenntarthatóság biztosítását szolgáló stratégiai megközelítését és azt, hogyan érvényesítik ezt a HFS tervezése, megvalósítása és monitoringja során!

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

Mutassák be a stratégia integrált és innovatív elemeit. Írják le, hogyan segíti, ösztönzi a stratégia az ágazatközi, többszereplős fejlesztések és az újszerű a megszokott gondolkodási sémákon túlmutató megoldások megvalósulását. Különösen fontos a VP-ben vagy más OP-ban meghatározott fejlesztési eszközökhöz hasonló beavatkozások tervezése esetén az újszerű, innovatív, vagy integrált elemek kiemelésével bemutatni a LEADER-ből finanszírozandó beavatkozási területek különbözőségét, hozzáadott értékét (pl. ágazati kapcsolódások, társadalmi innováció, célcsoport bevonása stb.).

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

Fogalmazzák meg egy mondatban a térségre és a partnerségre vonatkozó jövőképet, amely meghatározza a stratégia irányát. Milyennek szeretnék látni a térséget és a partnerséget egy évtized múlva?

7.2 A stratégia célhierarchiája

*Ebben a fejezetben fogalmazzák meg azt, hogy **MIT kívánnak MEGVÁLTOZTATNI, ELÉRNI esetleg megtartani a stratégia megvalósítása által** és ábrázolják az alább megadott táblázatos szerkezetben. **Olyan konkrét célokat fogalmazzanak meg, amelyek megvalósulásához a HFS-ek valóban hozzá tudnak járulni.** A célok és eredmények fő forrása a LEADER intézkedés, azonban a stratégia ezen fejezetében azokkal a tervezett forrásokkal is kalkuláljanak, amelyeket a VP többi intézkedéséből és más OP-ból szándékoznak HACS (vagy HACS partnerszervezet) által megpályázni, amennyiben a HFS tervezésekor van erre vonatkozó konkrét elképzelés. Azok a célok is relevánsak, amelyek vonatkozásában nem a LEADER forrás nagyságrendje jelenti a megoldást, de komoly szerepe van annak megvalósulásában és eredményes működésében pl. összekötő, segítő, kiegészítő elemként, katalizátorként stb. Ez sokat segít a LEADER-ből finanszírozandó, megfelelő eszközök meghatározásában is: nem a jelentősebb beruházásokat finanszírozzuk LEADER-ből, hanem pl. az ahhoz szükséges célzott tudást, kapacitásfejlesztést, együttműködést, piacépítést, marketing tevékenységet stb..*

A táblázatok alatti szöveges részben indokolják röviden, hogy miért ezeket a célokat választották, vagyis azt, hogy hogyan kapcsolódnak a választott célok a helyzetfeltárás, SWOT és a szükségletfeltárás megállapításaihoz. Az egyes célok indoklásánál utaljanak arra, hogy mi a cél megvalósításának fő forrása (csak a LEADER intézkedés, illetve a VP vagy más OP-k konkrét intézkedései).

A specifikus célokhoz határozzák meg a fő célcsoport(ka)t, akire a tervezett intézkedések irányulnak.

A célok száma ne legyen túl sok, maradjon kezelhető (4-5 cél javasolt).

*A specifikus célok mellé határozzanak meg az adott cél megvalósulását mérő **eredménymutató(ka)t**. Figyeljenek arra, hogy itt ne kimeneti mutatókat (pl. támogatott kedvezményezettek száma) határozzanak meg, hanem a megcélzott eredményeket. A kimeneti mutatókat az intézkedéseknél kell majd számszerűsíteni.*

Mivel a stratégiának alapvetően szolgálnia kell a VP céljainak megvalósulását, ezért a VP-ben a **LEADER intézkedésre vonatkozó** alábbi célmutató követése kötelező:

- A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE³)

Az eredmény indikátorok célértékeinek arányban kell lenniük a stratégia forráskeretével és a korábban meghatározott fókuszaival. Az indikátorok célértékeinek megállapításánál és a későbbi monitoring szempontjából fontos, hogy az egyes alapok és intézkedések hozzájárulását meg lehessen állapítani, ezért a szöveges részben utaljanak arra, hogy mely célértékhez melyik tervezett forrás (csak a LEADER intézkedés, illetve a VP vagy más OP-k konkrét intézkedései) járulnak hozzá.

Jövőkép

	Átfogó cél(ok)
1.	
2.	

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

A specifikus célokhoz rendeljék hozzá azokat az intézkedéseket, amelyek leginkább hozzájárulnak az adott cél megvalósulásához. Ezek lesznek a későbbiekben a pályázati felhívások alapjai. A kevesebb néha több! Az intézkedések számát úgy határozzák meg, hogy megmaradjon a HFS fókuszaltsága, illetve ne okozza a források szétforgácsolódását. A túl sok intézkedés a pályázati felhívások számának és így az adminisztráció indokolatlan növekedését okozza.

³ FTE (Full Time Equivalent, Teljes munkaidő egyenértékes): Azon foglalkoztatottak számát, akik kevesebb ideig dolgoznak, mint egy teljes éven át teljes munkaidőben foglalkoztatott, teljes munkaidő egyenértékesre kell átszámítani, a teljes munkaidőben foglalkoztatott éves munkaóráinak számát alapul véve. A foglalkoztatottak FTE-ben mért száma így tartalmazza azokat is, akik egy nap nem teljes munkaidőben, egy héten/hónapban a teljes munkaidőnél kevesebb napban dolgoznak. A viszonyítás alapjaként kizárólag a munkanapokat kell figyelembe venni (tehát a hétvégéket, szabadságot, ünnepnapokat stb. kivéve).

Példa

FTE (teljes munkaidő egyenértékes) = 220 munkanap / év, 5 munkanap / hét, 8 munkaóra / nap.

Példa 1: az elmúlt 12 hónapban, heti 4 napban és napi 8 órában alkalmazott $12/12 * 4/5 * 8/8 = 0,8$ emberévnnek felel meg.

Példa 2: évi 110 napban és napi 4 órában alkalmazott $110/220 * 4/8 = 0,25$ emberévnnek felel meg.

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ⁴					
		1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							

A választott célok szöveges indoklása:

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

Ez a fejezet tartalmazza, hogy milyen intézkedésekkel kívánják elérni a kitűzött célokat. Ezeket a beavatkozási területeket a szükségletekből kell levezetni és ezek megvalósulása a stratégia általános és specifikus céljait kell, hogy szolgálja. Az intézkedések tartalmát olyan konkrétan kell megfogalmazni, hogy az megfelelő alapja legyen a későbbi felhívásoknak és megállapítható legyen, hogy milyen típusú projektek megvalósítását tervezi támogatni.

*A cselekvési tervben ne csak a LEADER-ből, hanem a VP többi intézkedéséből és a többi OP-ból tervezett intézkedéseket is szerepeltessék. **Ez utóbbi esetben azonban elegendő az 1-3 pont kifejtése.***

Az egyes intézkedéseket az alábbi szerkezetben kérjük bemutatni:

- Az intézkedés megnevezése:** Tömör, egy mondatos megnevezés, amely kifejezi az intézkedés tartalmát.
- Specifikus cél:** Annak a specifikus célnak (vagy céloknak) a megnevezése, amelyik leginkább kifejezi, amit intézkedés megvalósításával el kívánunk érni.
- Indoklás, alátámasztás:** Néhány mondatban támasszák alá hogy miért került az intézkedés a HFS-be. Az indoklásban utaljanak a helyzetfeltárás, a SWOT és/vagy a szükségletek megállapításaira és arra, hogyan/mivel járul hozzá az intézkedés az előző pontban megnevezett specifikus cél és az átfogó cél megvalósulásához.
- A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Ne célokat, hanem tevékenység területeket soroljanak fel, lehetőleg logikus egységekben pl olyan vállalkozások segítése, amelyek a térség helyi sajátosságait erősítik, vagy olyan vállalkozásfejlesztési program, amely azokat a csoportokat célozza, amelyek alulreprezentáltak a térségben (hiány), vagy valamely szektorban. Ne konkrét projekteket, hanem általánosabb beavatkozási/tevékenységi területeket határozzanak meg. A támogatandó tevékenység területek meghatározásánál vegyék figyelembe a többi Operatív Program és a Vidékfejlesztési Program által támogatandó intézkedéseket, tevékenységeket a kapcsolódások megteremtése és a párhuzamosságok kiküszöbölése végett.

⁴ Egy intézkedés több célhoz is hozzájárulhat. Jelölje X-szel!

5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:** Definiálják az intézkedés kiegészítő jellegét, szinergiáját, azt, hogyan kapcsolódik az intézkedés a VP horizontális intézkedéseihez, más OP-ból finanszírozott, vagy korábban megvalósult intézkedésekhez, fejlesztésekhez, kezdeményezésekhez. Amennyiben az intézkedés a VP vagy más OP valamely másik intézkedéséhez nagymértékben hasonló beavatkozást tervez (pl. támogatható tevékenységek köre megegyezik), ebben a pontban támasszák alá az átfedés mentességet:
- a két intézkedés közötti lehatárolást (ha lehet ilyet képezni), és/vagy
 - azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre.
- Összefoglalva: indokolják, hogy miért a LEADER-ből finanszíroznak olyan tevékenységet, amely a VP másik intézkedéséből, vagy más OP-ból is finanszírozható. Természetesen az nem megfelelő indok, hogy a LEADER-ben biztosabb esélyt látnak a támogatások odaítélésére.
6. **A jogosultak köre:** Ebben a pontban nevezzék meg, hogy kik lehetnek a támogatás jogosultjai.
7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:** A kiválasztási kritériumok biztosítják, hogy valóban azok a projektek kapnak támogatást, amelyek hozzájárulnak a stratégia céljainak megvalósulásához, ezért az egyes intézkedések alatt meghatározott kritériumoknak logikailag összefüggésben kell lenniük az intézkedésekhez tartozó céllal/célokkal.

Ebben a pontban azt a néhány tartalmi alapelvet nevezzék meg, ami az adott intézkedésnél meghatározza a projektek kiválasztását. Ilyen lehet pl: a közvetlenül szolgálja a vidéki gazdaság fejlődését, terméket vagy szolgáltatást hoz létre; közvetlenül hozzájárul a térség helyi sajátosságainak, mint terméknek az erősítéséhez, nem lehet piactorzító, kiszorító, helyettesítő hatása a fejlesztésnek.

A kiválasztási kritériumoknak minden esetben konkrétaknak, átláthatóaknak és nyomon követhetőeknek kell lenni, hogy azok tartalmát mind a pályázati döntés-előkészítés, mind a megvalósulás, illetve külső ellenőrzés során egyértelműen azonosítani lehessen⁵. A kiválasztási kritériumok (tartalmi, minőségi szempontrendszer) kialakításánál hasznos segítség lehet a VP hasonló jellegű intézkedéseinek tanulmányozása, illetve ezek kiegészítése téma vagy hely-specifikus szempontokkal.

8. **Tervezett forrás:** Ebben a pontban határozzák meg:
- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát,
 - a támogatás arányát;
 - a projektméret korlátait;
 - a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített⁶ költségelszámolás)

Figyelem: A d.) pontot a végleges HFS benyújtásához szükséges meghatározni.

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** Az intézkedés megvalósításának becsült kezdete és vége, féléves pontossággal.

⁵ KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontja szerinti követelmény a „hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása

⁶ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

10. **Kimeneti indikátorok:** A célértékek legyenek arányban az intézkedésre allokált forrással.
Az alábbi megadott, kötelezően alkalmazandó indikátorok köre kiegészíthető.

- a. A támogatott projektek száma (db)
- b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva (vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet) (db)

8.2 Együttműködések

Ebben a fejezetben a HACS által tervezett térségek közötti (hazai és nemzetközi) együttműködéseket vázolják az alábbi szerkezetben:

1. **Az együttműködések tervezett tématerületei:** Ebben a pontban az együttműködési projektek tématerületeit, fókuszait határozzák meg (pl helyi termékek és szolgáltatások értékesítésének segítése, vidéki fiatalok aktivizálása, ökológiai megoldások népszerűsítése).
2. **Specifikus cél:** Nevezzék meg azt a specifikus célt, vagy célokat, amelyek leginkább kifejezik azt, amit az együttműködések megvalósításával el kívánnak érni.
3. **Indoklás, alátámasztás:** Néhány mondatban támasszák alá, hogy miért kívánnak együttműködési projekteket megvalósítani. Az indoklásban utaljanak a helyzetfeltárásra, a SWOT és a szükségletek megállapításaira és arra, hogyan/mivel járulnak hozzá az 1. pontban bemutatott együttműködések a 2. pontban megnevezett specifikus cél(ok) és az átfogó cél megvalósulásához. Ebben a pontban térjenek ki arra is, ha volt korábban sikeres együttműködésük, amelyet folytatni szeretnének, annak milyen konkrét vagy áttételes eredményei voltak az elmúlt időszakban.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

Ez a fejezet tömör áttekintést ad a HACS, mint partnerség tervezett működéséről. Tartalmazza a HFS végrehajtására vonatkozó HACS-szintű elképzeléseket, beleértve a HFS megvalósítási mechanizmusainak és szervezeti kereteinek valamint a HFS megvalósítását szolgáló humán erőforrásainak bemutatását, illetve a HFS monitoringjára és értékelésére vonatkozó HACS szintű tervezett tevékenységeket. A fejezethez a KSK rendelet 34. cikk (3) pontja és ez alapján a VP vonatkozó része szolgál alapul (Útmutató 10. melléklet), amely meghatározza a HACS-ok feladatait és a döntéshozási folyamattal kapcsolatos minimum feltételeket. A fejezetet az alábbi szerkezetben javasolt kifejteni:

1. A HACS és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök.
2. A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével).
3. A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása (szerkezeti ábra segíti a megértést).
4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása az útmutató 10. mellékletében felsorolt feladatokat figyelembe véve.

5. A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának teljesítésével⁷ (a folyamatábra segíti a megértést).

Figyelem: Az 5.) pontot a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

6. A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása az elvégzendő feladatok tükrében.
7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása.
8. A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása.

Figyelem: A 8.) pontot a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

8.4. Kommunikációs terv

Ebben a fejezetben kell kifejtetni a HACS kommunikációjára és a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó elképzeléseit. Többek között az alábbiakra javasolt kitérni:

1. a célcsoport(ok) meghatározása;
2. a kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása, beleértve a pályázók és a szélesebb nyilvánosság tájékoztatásának módját;
3. a HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;
4. a kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és a humán kapacitás bemutatása;
5. a HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve;
6. a kommunikációs tevékenység pénzügyi terve.

8.5. Monitoring és értékelési terv

Ebben a fejezetben a HFS elvárt eredményeinek mérésére és a visszacsatolásra vonatkozó mechanizmusokat, a HACS szinten tervezett tevékenységeket fejtsek ki az alábbi kérdések mentén:

1. Az indikátorok definiálása a célok meghatározásánál és az intézkedés leírásoknál megtörtént. Ebben a fejezetben az adatok forrását, a begyűjtés módját és gyakoriságát adják meg mutatóként.
2. Hogyan és milyen gyakorisággal tervezik a monitoring adatok feldolgozását és a feldolgozásból származó információ visszacsatolását a HFS megvalósításába?
3. Milyen gyakorisággal és milyen módszerrel tervezi a HACS értékelni a saját teljesítményét (pl. forrás-felhasználás, animációs tevékenység eredményei, saját szervezeti és szakmai fejlődés, fenntarthatóság, egyéb célok teljesülése stb.)?
4. Hogyan történik a felülvizsgálatok és értékelések eredményének kommunikálása és terjesztése?

Figyelem: A 8.5 fejezetet a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

⁷ KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontja szerinti követelmény a „hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a műveletek kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50 %-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják”

9. Indikatív pénzügyi terv

Ebben a fejezetben a HFS fejlesztési és a HACS működés és animáció forrásfelhasználásának ütemezését mutassák be az alábbi táblázatok kitöltésével. A táblázatban a tervezett kötelezettségvállalást jelenítsék meg. A HACS működési és animációs költségei nem haladhatják meg az IH által az egyes HFS-ek megvalósítására megítélt forrás 15%-át. A sorok száma bővíthető. A táblázatban a teljes közpénzt (EU és nemzeti társfinanszírozás összege) szerepeltessék. A táblázatokat Excel formátumban is töltsék ki a mellékelt sablonban és külön fájlként nyújtsák be.

Figyelem: HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezését a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés						
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	%
1								
2								
3								
4								
5								
	Összesen							

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés						
	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen
Működési költségek						
Animációs költségek						
Egyéb tervezett bevételek ⁸						
Összesen						

⁸ Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

Kiegészítő információk

Mellékletek

Ábrák, térképek stb.